

Tom Kristensen

(1930) *af Hærværk*

Hovedpersonen i Hærværk, Ole Jastrau, er litteraturanmelder på Dagbladet. I romanen følger man ham gennem en eksistentiel krise, hvor han beslutter sig for at gå i hundene og langsomt giver slip på forpligtelser som familie og job. Jastrau forsøger at realisere selvdestruktionen gennem druk og udskejelser. I uddraget befinder han sig sammen med den prostituerede kvinde sorte Else i hendes hjem, og gennem vinduet ser de hans lejlighed brænde.

Syvende kapitel

Et knald som et pistolskud, – og en klirren af glas. Jastrau vågnede fortumlet, åndede en fremmed stues lugt, et duftende, tæt mørke omkring sig, og følte en animalsk lunhed i nærheden, et nøgent legeme, der åndede. Og i mørket larmede det og myldrede det, som om det løb dybt nede. Stemmer råbte med et ekko som i kældergange. Og bag alle stemmer og støj var der en fortærende lyd som et hurtigløb hen over en tør skovbund, i kvas, stærkere og stærkere. Det var ikke drøm. Mørket hvirvlede et øjeblik. Men så var oppe opad og nede nedad. Forvirringen kom fra gaden, og lydene trængte ind i sovekammeret, der vendte ud til gården.

Sorte Else rørte uroligt på sig i søvne.

Så hørte han en tuden i natten. Den løb som ilinger gennem luften og tændte morild i hans blod, mens han stirrede ud i det mørke værelse og lyttede. Blodet brusede af sted. At løbe, at race på cykle, en dreng med tungen ud af halsen, løbe, løbe, – brandsprøjterne.

Med ét satte han sig over ende. Det knitrede inde i stuen ved siden af, og pludselig opdagede han en tynd, ildrød streg i mørket, som om han havde stirret for længe på glødende kultråd. Han flyttede blikket. Den ildrøde streg blev stædigt stående, fulgte ikke øjets bevægelse, var virkelig. Dørfyldingen måtte have slået en sprække.

„Det brænder,“ råbte han, sprang ud af sengen, var ved at snuble over en tømt portvinsflaske, som rullede på gulvet, – hvor havde de haft det hyggeligt og siddet i sengen og drukket! – Mørket hvirvlede igen som en kugle set indvendig fra! – og han fik smækket døren op ind til stuen. Og i det samme blev han stående, blændet af et flammerødt, uroligt skær, af lange, slikkende flammer uden for vinduerne. Brændte det nedenunder? Var de allerede omspændt af flammer? I en skål af ild?

morild lysglimt på havets
overfalde

Eller brændte det overfor?

„Hvad – er det? Å Gud!“

Det var Sorte Else. Hun sprang nogen ud af sengen.

„Det brænder! Det brænder! Hjælp!“

Men Jastrau stod i døren med åben mund og stirrede og stirrede.

5 Fortræksgardinerne viftede, og flammerne kunne undertiden blive slørede og uvirkelige bag dem; men han snuste den varme og forbrændte lugt, som drev ind ad et åbentstående vindue.

„Det brænder ovre hos mig,“ sagde han sagte.

Pludselig gav det et stød i flammerne, som om de havde fået fornyet
10 næring, og han så en gnist danse som en ildflue i gardinerne. Straks løb han hen og fangede den, klemte den som et insekt. Et stykke forkullet papir baskede som en sort sommerfugl.

„Vi må lukke!“ skreg Sorte Else.

Og han hev fortræksgardinet til side, smældede det åbentstående
15 vindue i; men glasset raslede ud af rammen. Ruderne var sprængt af heden. Og han lo. Hvad hjalp det? Så var de lige vidt. Så kunne gnisterne alligevel flyve ind og antænde: En hed luftning fik ham til at snappe efter vejret. Det sved hen over hans bryst. Han var nøgen.

Men så glemte han alt undtagen ild.

20 Fortabt måtte han stirre på de røde flammer. Det var jo hans lejlighed, som brændte derovre. Først nu forstod han det helt. Noget åbnede sig inden i ham. Spisestuen var ét flammehav, en kakkelovnslåge smækket op for en blussende ild. Og i dagligstuen steg branden og sank den, flammende i vejret som et vulkansk udbrud, idet et gardin gik op i luer, sank
25 igen, steg igen, mens den sorte røg pressede sig ud gennem de sprængte ruder, trykkede glasstumperne løse, så de gled af som skæl. Og det var rent instinktmæssigt, det var ubevidst, at han greb efter fortræksgardinet og blufærdigt skjulte sin nøgenhed i det, som om flammerne var nysgerige.

30 „Det brænder ovre hos mig,“ gentog han i trance.

Sorte Else stod ved siden af ham.

„Hos dig?“ sagde hun uforstående.

Han så på hende. Heden fik hans øjne til at løbe i vand, og det dansede med røde skygger for hans blik, ildskygger, blodskygger. Det
35 nøgne kvindelegeme svævede skråt opad gennem purpurrøde bølger. Hun rakte armene i vejret. I de dunkle armhuler lurede et grønligt mørke. Sorte Else! Brysterne blev så brede, med røde reflekser flakkende hen over gullig hud. Kvindelige former. Og i det samme smøg en lue sig i vejret derovre, op ad et nyt gardin, en forlangende kvindearm, et
40 krævende kvindelegeme, smidig, lokkende, fortærende, en blussende ild. Kvinde.

„Hos dig?“ gentog hun stakåndet.

Han stod indsvøbt i gardinet. Var det hende, han var blufærdig

overfor? Hun var forfærdende rødt kød i flammeskæret, kød som i en slagterbutik, alt for meget bryst.

„Ja, dér bor jegovre,“ gispede han og mødte hendes blik, der skinnede af varme. I tårene spejlede den røde ild sig, uberegneligt og flydende. Alt skinnede. Alt var uberegneligt og flydende.

toga romersk klædedragt

„Det brænder s’gu, det hele,“ sagde han og slog dramatisk ud med en nøgen arm, som han stod der i sløret toga. „Det brænder,“ jublede han, og stemmen svingede ekstatisk over i litteratur. „Alle skibene brænder.“

Og hans ører døvedes stadig af larmen fra gaden, ustandseligt, ustandseligt, som af en kimen. Det glimtede dernede. Politihjelme. Brandhjelme. Brosten og fortove lå blanke af vand, med en mørkerød tone som mahogni. Lange, grå slanger snoede sig hen over stenene og spydede stride fontæner op gennem utæthederne. Og midt i gaden stod en stige på hjul lodret i vejret og hældede sig med en langsom bevægelse ind mod muren og de brændende vinduesrammer, hvor flammerne som blege snoge jog frem og tilbage og klemte sig ud mellem sten og træværk.

„Hvad skal vi gøre, fru?“

frisertrøje kort, løstsiddende trøje til at tage over sig ved frisering

Det var fru Lunds klynkende stemme. Hun var i frisertrøje. En ugleerede af papillotter i håret.

„Gud, splitternøgen!“

Hun forsvandt med et dydigt skrig.

„Nej, sådan kan vi ikke stå her,“ skreg Sorte Else og løb ind i sovekammeret. Men Jastrau vendte sig med en latter. Stuen flød i rødt og grønt. Hans møbler, hans hjem, alt brændte. Hu hej! Ilden spejlede sig i Elses ryg. Kødet dirrede i røde reflekser under hendes latterlige, kvindelige løb. Det hoppede, løst og uroligt.

Men han kunne heller ikke blive stående her. Nøgen imellem fremmede møbler. Den lunkne luft skyllede i dønninger hen over hans hud. Røgluften begyndte at pirre i hans næsebor.

Og hostende løb han ind i sovekammeret. Smækkede døren efter sig.

I mørket fløj Else rundt. Jastrau hørte hendes nøgne fødder. Den tomme flaske rullede på gulvet som i en kahyt. Selv famlede han efter sit tøj.

„Du må derover,“ stønnede hun.

„Hvorfor det?“ grinede han og stod på ét ben for at få benklæderne på.

„Dine møbler!“

„Det er ikke mine.“

„Jeg har aldrig vidst, at du boede der.“

„Ha ha ha ha.“

– „Gud, hvad skal vi gøre, hvad skal vi gøre?“

Det var fru Lund, der stak hovedet ind. Hun havde tændt i korridoren, og en smal stribe lys faldt ind i det mørke sovekammer. Papillotterne tegnede en skarp silhuet som en vinløvskrands om hendes tindinger.

„Det futter godt, hva', fru Lund?“ Og Jastrau dansede rundt på det andet ben. Han kunne mærke portvinen endnu.

„Der kan gå ild i gardinerne,“ stønnede fru Lund. „Gnisterne flyver lige ind ad vinduet.“

5 „Ja, ja. Nu skal jeg være der. Satans også, bedst som man ligger og sover.“

Sorte Else var rusten i stemmen.

Så flagrede hun af sted i sin højrøde kimono. Jastrau så den i et glimt, idet hun for igennem lysstripen fra korridoren. Han bøjede sig
10 ned efter jakken. Døren til dagligstuen smækkedes op igen. Skæret fra flammerne tændte himmelsengen i rosenrødt, idet han rettede sig. O, amoriner og englevinger! En kvælende os trængte ind.

„I kvæles,“ råbte han. „I kvæles.“

Nu havde han bukser og skjorte på. Skæbnen havde overrumplet
15 ham nøgen. Han gav sig til at fløjte.

„Hvorfor kommer du ikke ind og hjælper, dit dumme mandfolk,“ råbte Sorte Else igennem gadelarmen, der hørtes gennem de sprængte ruder. Hun og fru Lund svævede et øjeblik som sorte skygger mod den røde, urolige og rygende baggrund. Hans hjem! Det brændte, det
20 brændte. Ned til grunden! Hvor det lettede, befriede. Og han gav sig til at fløjte, monotont og vildt, i rytme til flammernes bølgen, opad, opad. Og de to sorte skygger balancerede på stole, lange gardinstænger hældede som skibsræer, gardinerne blafrede. Et øjeblik skinnede et stjernebillede af gnister, fanget ind af det ene gardin. En lille, gul lue stak
25 en lille spids frem. Et skrig! Og den var borte. Og pludselig faldt skæret af de røde flammer grelt ind i stuen, fortræksgardinerne var taget ned, og mahognien skinnede i mørket, møblerne spejlede ilden, som om der var spildt vin over dem.

En vild og monoton fløjten. Det brændte, det brændte. Alle møbler,
30 hele hjemmet, stole, borde, bøger.

Det brændte.

Der var et fotografi af hans moder. Det brændte. Der var et fotografi af hans søn. Glasset var revnet. Som en fork. Den var blevet jaget ind i hjertet af ham. Men alt brændte. Var der blevet sat nye, sandblæste ruder
35 i entrédøren? Grammofonen, rokokostolene, fastelavnsriset, op i lue. Og egetræsmøblerne. A ha ha. Det brændte, det brændte.

X